

Vastine Heikki Hurtalle: polemiikka vai pohdintaa?

Vastineessaan Heikki Hurta nimeää kielen puhtautta käsittelevän kirjoitukseni (Vir. 1/1993) tekstilajiltaan pamfletiksi ja kritiikiksi; kirjoitustyyliäni hän tarkastelee kritiikkitekniikkana. Tästä tulkintakehikosta lähtien hän lukee tekstiäni ja löytää siitä tuomioita, heittoja ja pistelyjä, tiede- ja tutkimuspoliittisia pyrkimyksiä, tutkimushankkeiden arvotuksia ja monenlaisia muutosvaatimuksia. Hurtan valitsemasta tulkintakehikosta seuraa, että väitteeni, jotka kertovat jotakin tapahtuneen, Hurta käsittää tuomioksi »tällaista ei olisi saanut tapahtua».

Lukijan tulkinnat syntyvät siitä kun hän yhdistää lukemansa tekstin osaksi omaa diskurssiaan. Tässä tapauksessa tekstini on joutunut osaksi moralisoivaa diskurssia, ei esimerkiksi hermeneuttista.

Paunosen tukeutuen Hurta esittää, että 1800-luvun kielentutkimuksen kritikointi on epäoikeudenmukaista. Niin varmasti onkin. Mutta pohdinta, analyysi, tieteenalan sisäinen itseymmärrys ovat käsittääkseni eri asioita kuin kritiikki. Eikö menneistä ajoista ja toimista saisi kirjoittaa? Niistähän aina joutuu kirjoittamaan jälkeensä, mikä tekee kirjoittamisen »jälkiviisaaksi» ja siten »epäoikeudenmukaiseksi». Miksi aikaisempia arvoja ja asenteita koskevat pohdinnat tulevat tulkituiksi juuri kritiikiksi?

Käsittääkseni on mahdollista tarkastella aikaisempia tutkimuksia ja opillisia ratkaisuja ja suhteuttaa ne osaksi laajempaa kokonaisuutta, sitä, josta käsin tutkijat ja opettajat ovat maailmaansa tarkastelleet. Tällainen tarkastelu voi olla ymmärtävää ja ilmiöitä analysoivaa, ei välttämättä tuomitsevaa tai väheksyvää. Kirjoituksessani tarkas-

telin sitä, millä tavoin käsitys kielen puhtaudesta on ohjannut fennististä tutkimusta, en yrittänytään haravoida kaikkia kiellentutkimusta kaikkina aikoina ohjanneita näkemyksiä.

Kertaukseksi lyhyt tiivistelmä kirjoitukseni sisällöstä: esitin, että suomen kielen tutkimusta on eri aikoina ohjannut mm. ajatus, jonka mukaan kielestä on olemassa puhdas ja vakaa muoto varioivien ja epäsystemaattisten kielenmuotojen ohella. En mielestäni keskittynyt oikeakielisyysspuhtauteen vaan koetin tarkastella fennististä tutkimusta laajemminkin. Lyonsia mukailen nimitin tätä ajatusta harhaksi (fallacy). Kirjoituksessani pyrin ylevästi suhteuttamaan kielenkuvausta ja siinä käytettyä käsitteistöä omiin lähtökohtiinsa. Nolostuin huomattessani, että Hurtta uskoo minun haluavan latteasti vain tarjota yleiskielen sijaan normiksi vapaata puhekieltä; en edes ymmärrä tätä tulkintaa. Käsitykseni mukaan esimerkiksi käsite *asiatyyli*, joka on ollut hyvin keskeinen kielenhuollossa ja opetuksessa, saa täyden merkityksensä vasta, kun sen yhdistää kielenkuvausta ohjaaviin käsitteisiin. Samoin vasta tässä puhtauteen perustuvassa kuvauksessa käy ymmärrettäväksi paradoksi, että käytössä oleva kieli voisi sekoittaa sanojen semanttisia kenttiä. Jne.

PIRJO KARVONEN